

SŁOWO WSTĘPNE

Niniejszy tom jubileuszowy powstał z okazji 65. urodzin Profesora Stanisława Puppla, anglisty i językoznawcy, przypadających na dzień 22 kwietnia 2012 roku. Najbliżsi współpracownicy, jak również przyjaciele, koleżanki i koledzy, wśród nich wybitni językoznawcy polscy i zagraniczni, a także studenci i wykształceni pod Jego czujnym i życzliwym profesorskim okiem wychowankowie, wspólnymi siłami stworzyli i zebrali w niniejszej księdze jubileuszowej owoce swoich przemyśleń wpasowujących się w wiodący wątek tej publikacji, a więc uznanie języka za główny zwornik wszelkich spraw ludzkich. Widoczna w tomie różnorodność tematyczna i językowa w pełni odzwierciedla wszechstronną działalność naukową Jubilata.

Profesor Stanisław Puppel, urodzony w stolicy Kociewia, Starogardzie Gdańskim, swoją karierę naukową oraz życie prywatno-rodzinne związał na stałe z Poznaniem, do którego przybył w 1966 roku, aby podjąć tu studia anglistyczne. Do studiów właśnie o tym profilu humanistycznym namówiła Go jego nauczycielka języka angielskiego w liceum starogardzkim, Weronika Wygocka. Ta przedwojenna wychowanka Profesora Bernarda W.A. Massey'a, uważanego za właściwego założyciela studiów anglistycznych w roku 1921 na ówczesnym Uniwersytecie Poznańskim, wzbudziła w Nim zapał do nauki języka angielskiego i zachęciła swojego z kolei wychowanka do odbycia studiów anglistycznych właśnie w Poznaniu. Tak się szczęśliwie złożyło, że w 1966 roku nastąpiło po raz pierwszy w powojennej historii anglistyki poznańskiej otwarcie studiów w pełni magisterskich w ówczesnej Katedrze Filologii Angielskiej UAM, którą z wielkim talentem organizacyjnym i wielkim sukcesem ponownie erygował ówczesny Docent Jacek Fisiak. W latach 1966–1971 student Stanisław Puppel w grupie czterdziestu koleżanek i kolegów z zapałem zgłębiał język angielski, przyswajając go sobie w krótkim czasie z wielkim mistrzostwem, odrywając się tak zdecydowanie od skromnej podstawy wyniesionej ze swojego liceum.

W październiku roku 1971, znalazłszy się w pierwszej historycznej grupie absolwentów anglistyki poznańskiej, świeżo wypromowany magister Stanisław

Puppel rozpoczął swoją karierę naukową w nowo powołanym Instytucie Filologii Angielskiej UAM, w którym przepracował nieprzerwanie 31 lat. Przeszedł w nim wszystkie szczeble kariery akademickiej, od asystenta do profesora zwyczajnego. Tam też, pod kierunkiem swojego opiekuna naukowego, Profesora Jacka Fisiaka, uzyskał stopień doktora (1979), następnie doktora habilitowanego (1987), by w roku 1997 ostatecznie objąć stanowisko profesora zwyczajnego. Tam też zainicjował powstanie unikatowego Zakładu Akwizycji Języka, którego był kierownikiem w latach 1995–2002 i w którego ramach wprowadzał psycholingwistykę do programu badawczego i dydaktycznego Instytutu Filologii Angielskiej UAM.

W roku 2002 Profesor założył Katedrę Ekokomunikacji UAM, pierwszą tego typu jednostkę w skali kraju. W ramach jej struktury powołał do życia unikatową Pracownię Monitorowania i Profilowania Języków i Komunikacji. Powołanie i zorganizowanie od podstaw Katedry Ekokomunikacji, a więc jednostki w założeniu prowadzącej badania nad rolą i funkcjonowaniem języków naturalnych w światowej wspólnocie językowo-komunikacyjnej, jak i nad szeroką gamą zachowań komunikacyjnych człowieka, wpisanych w ziemską przestrzeń komunikacyjną, było wielkim marzeniem Profesora. Marzenie to, będące odzwierciedleniem Jego szerokich zainteresowań naukowych, udało Mu się w pełni zrealizować. Trzeba jednak dodać, że działalność naukowo-dydaktyczna Jubilata zawsze wykraczała zdecydowanie poza Poznań. Profesor Puppel, zapalony organizator nauki, jest bowiem założycielem i pierwszym kierownikiem Katedry Filologii Angielskiej na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Z jednostką tą Profesor do dziś stale współpracuje, wspierając ją swoim wszechstronnym doświadczeniem. A jako Pomorzanie jest także zaangażowany we współpracę z Katedrą Filologii Angielskiej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Istotne było również uruchomienie – z decydującym wsparciem Jubilata jako ówczesnego dziekana Wydziału Neofilologii UAM – studiów w zakresie filologii angielskiej w ramach ówczesnego Instytutu Pedagogiczno-Artystycznego UAM w Kaliszu.

Pod Jego kierunkiem stopień doktora uzyskało 20 osób, pracujących obecnie w Polsce i za granicą. Ponad 230 osób uzyskało tytuł magistra filologii. Zarówno wychowankowie, jak i współpracownicy Profesora cenią Jego otwartość na wszelkie innowacje w nauce i wiedzę, że zawsze mogą liczyć na Jego wsparcie. Profesor zresztą zachęca do nieustannych poszukiwań i unikania – jak konsekwentnie twierdzi – niekorzystnego dla rozwoju naukowego badacza zamykania się jedynie w wąskich specjalizacjach.

Działalność naukową Profesor Puppel związał początkowo z językoznawstwem angielskim. Fascynacja tym językiem w jego warstwie dźwiękowej sprawiła, że we wczesnych stadiach kariery naukowej i dydaktycznej poświęcił się fonologii i fonetyce współczesnego języka angielskiego w ramach językoznaw-

stwa kontrastywnego angielsko-polskiego. Było to możliwe dzięki znakomitemu przygotowaniu teoretyczno-praktycznemu o nachyleniu językoznawczym, które w latach studiów otrzymał od swoich Mistrzów i Kolegów – Profesorów Jacka Fisiaka, Wiktora Jassema, Kazimierza Polańskiego, Petera Ladefogeda, Jana Cygana i Waldemara Martona. Należy w tym miejscu nadmienić, że Jubilat jest współautorem pierwszego w Polsce i uznanego w świecie podręcznika do nauki wymowy polskiej dla cudzoziemców *A handbook of Polish pronunciation for English learners* (dwa wydania z roku 1977 i 1979 zostały w pełni wyczerpane).

Krąg zainteresowań naukowych Jubilata wykracza jednak zdecydowanie poza językoznawstwo angielskie. Od wielu lat Profesor zajmuje się psycholingwistyką, a w ostatnich latach szczególnie intensywnie rozwija rozważania ekolingwistyczne oraz komunikologię. Jest także zaangażowany w tematykę dotyczącą pochodzenia i ewolucji języka i komunikacji, której poświęcił unikatową i objętościowo monumentalną bibliografię. Jednocześnie Jubilat rozpoczął serię publikacji na temat proponowanego przez Niego zupełnie nowego podejścia do języka i komunikacji, przyjmującego za centralne zjawisko przepływu, które to podejście nazwał reolingwistyką.

Jednym z wiodących wątków działalności naukowej Jubilata jest podkreślanie istotnej funkcji tożsamościowej każdego języka narodowego czy etnicznego. Profesor stara się zaszczerpić swoim współpracownikom i studentom świadomość równości wszystkich języków. Zagadnieniu temu, omawianemu w ramach podejścia zwanego przez Niego ekokratycznym, poświęcił wiele swoich artykułów. Trzeba także dodać, że pomimo doskonałej znajomości języka angielskiego nigdy nie zapomina o niezwykle tożsamościowo ważnej pozycji języka polskiego jako języka ojczystego, co nie zdarza się często wśród anglistów badaczy i co niejako idzie na przekór dzisiejszym tendencjom szczególnie faworyzującym język angielski jako język dyskursu naukowego. Profesor podkreśla również, jak istotna jest mowa ojczysta. Zawsze powtarza, że zarówno prace naukowe współpracowników, jak i prace magisterskie studentów napisane w języku polskim są równie wartościowe jak te napisane w języku angielskim. Istotny wpływ na taką właśnie postawę Jubilata mają niewątpliwie lata dzieciństwa i wczesnej młodości spędzone w bardzo ciekawym rejonie międzykulturowym – na Kociewiu, Kaszubach i w Borach Tucholskich. Nigdy nie zapomina o swoich korzeniach i często wspomina te właśnie rejony, wplatając w swoje wypowiedzi elementy kociewskie, elementy języka kaszubskiego i gwary Borów Tucholskich, czyniąc je jeszcze bardziej barwnymi.

Profesor Puppel jest twórcą teorii translingwizmu i transkomunikacji, w której podkreśla znaczenie współistnienia wszystkich języków naturalnych, mających określone i zróżnicowane stopnie tężyzny i kontaktujących się ze sobą w przestrzeni językowo-komunikacyjnej, nazwanej przez Niego globalną areną języków naturalnych. Podkreśla przy tym niekorzystną i często słabnącą pozycję

wielu języków wobec globalizującej roli dzisiejszego hegemonu językowego, którym jest język angielski. Hegemonia języka angielskiego wynika z tzw. lingwopresji zewnętrznej wyrażanej w jego ekspansywnej podaży, wspomaganej wydawnictwami przez tzw. lingwopresję wewnętrzną, organizowaną wewnątrz wspólnoty go przyjmującej przez różne gremia opiniotwórcze, w tym dziennikarzy, nauczycieli języka angielskiego, środowiska naukowe, przedstawiciele administracji centralnej i lokalnej, przedstawiciele biznesu etc. Współ środowiska te utrzymują dominująco-hegemonistyczną pozycję języka angielskiego w globalnej arenie języków naturalnych. Zjawisko to opisał Profesor w artykule „Interlingwalizm czy translingwalizm? Interkomunikacja czy transkomunikacja? Uwagi w kontekście współistnienia języków naturalnych w ramach globalnej wspólnoty kulturowo-językowo-komunikacyjnej” (2007).

Niezwykle ważną dla całości dorobku ekolingwistycznego Profesora jest także koncepcja transkomunikatora rodzimego zdolnego do transkulturowego, transjęzykowego, transetnicznego i transkomunikacyjnego funkcjonowania w szerokiej i zmiennej przestrzeni kulturowo-językowo-komunikacyjnej. Koncepcja ta stanowi twórcze poszerzenie przestarzałego już pojęcia tzw. *native speaker*. Niniejszy tom nawiązuje niejako do postawy Jubilata, składają się nań bowiem zarówno artykuły w języku polskim, jak i angielskim, niemieckim i rosyjskim – wszystkie równie istotne. Tak więc, jak wskazują liczne publikacje Jubilata, Jego zainteresowania naukowe ewoluowały od fonologii i fonetyki kontrastywnej angielsko-polskiej, którymi zajmował się w pracy magisterskiej (poświęconej sylabie), rozprawie doktorskiej (poświęconej akcentowi wyrazowemu) i rozprawie habilitacyjnej (pierwszej w Polsce publikacji poświęconej zagadnieniu psychomechaniki produkcji mowy), poprzez dalsze prace psycholingwistyczne, do ekolingwistyki, komunikologii i reolingwistyki.

Istotnym dopełnieniem pracy naukowej Profesora Puppla jest działalność redaktorska. Jest pomysłodawcą i redaktorem naczelnym ważnego dla środowiska neofilologów poznańskich czasopisma *Scripta Neophilologica Posnaniensia*. Współ z nieżyjącym już Profesorem Albertem Bartoszewiczem jest założycielem czasopisma środowiska neofilologów olsztyńskich *Acta Neophilologica*, a w ramach Katedry Ekokomunikacji UAM założył czasopismo elektroniczne *Oikeios Logos* oraz stworzył forum publikacyjne dla pracowników i doktorantów Katedry Ekokomunikacji – *Scripta de Communicatione Posnaniensi*. Warto w tym miejscu podkreślić, że Profesor nieustannie stara się wzbogacać zakres materiałów dydaktycznych dla studentów. Jedną z najważniejszych publikacji tego typu była wydana w 2007 roku unikatowa publikacja *Ochrona języków naturalnych. Podstawowe dokumenty dotyczące ochrony języków naturalnych jako języków narodowych i etnicznych oraz prawa do ich używania, wraz z bibliografią dotyczącą wkładu językoznawstwa do dyskusji nad problemem ochrony języków naturalnych, ich utrzymywania i planowania językowego*, właśnie pod redakcją Profesora Puppla.

Profesor wielokrotnie recenzował dorobek naukowy innych badaczy, jak również rozprawy doktorskie, habilitacyjne oraz dorobek naukowy w procedurze uzyskania tytułu profesora.

Chociaż związał się na stałe z Poznaniem i ukochanym przez Niego Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza, tym niemniej w trakcie swojej ponadczterdziestoletniej kariery naukowo-dydaktycznej odbył wiele staży w prestiżowych ośrodkach badawczych poza granicami kraju, w tym głównie w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Niemczech i Norwegii. Gościł też za granicą z licznymi wykładami oraz współpracował z wieloma uznanymi językoznawcami w zagranicznych i krajowych programach badawczych.

Jubileusz 65-lecia Profesora Stanisława Puppla przypada tuż po obchodzonym w 2011 roku jubileuszu 40-lecia Jego pracy naukowo-dydaktycznej oraz jubileuszu 10-lecia istnienia Katedry Ekokomunikacji UAM. W tym okresie Jubilat stworzył ponad 116 publikacji, w tym monografii, podręczników, bibliografii, prac redaktorskich, artykułów i recenzji. Cieszymy się, że wszechstronny dorobek Jubilata był w tym okresie wielokrotnie odpowiednio doceniany, jest bowiem Kawalerem Krzyża Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnego Krzyża Zasługi, Medalu Komisji Edukacji Narodowej, a także Medalu Złotego za Długoletnią Służbę. Został także doceniony przez Norweską Akademię Nauk i Akademię Nauk Agder, których jest członkiem. Listę tę dopełniają dwie nagrody ministerialne i długa lista nagród JM Rektora UAM.

Dodajmy na koniec, że ulubione motto Jubilata: *Ut seres, ita metes* („jak posiejesz, tak zbierzesz”), autorstwa Cycerona, zawsze służyło Mu za drogowskaz. Zaiste zbiory są obfite i udane, a nam przychodzi w tym miejscu podziękować Jubilatowi za dotychczasowe osiągnięcia i wyrazić nadzieję na dalsze owocne lata Jego działalności dla wspólnego dobra.

Ad multos annos, Panie Profesorze!

*Marta Koszko
Kinga Kowalewska
Joanna Puppel
Emilia Wąsikiewicz-Firlej*